

Doarpstjerke Mantgum & Skillaerd

www.pkn-mantgum.nl

Facebook: Doarpstjerke Mantgum en Skillaerd

Korte lontjes door de ogen van een slaaf

Brief 24

**bij zondag 11 oktober 2020,
twee dagen voor de kleine lock down**

Uit de brief aan de gemeente in Philippi 2, 1-11:

rond het jaar 60 AD, de kerk bestaat nog niet, in de marge van de synagoge zijn sommigen "van de weg"¹. Aan hen is deze brief gericht.

Als vermaning/ troost² in Christus en liefdevolle bemoediging iets kunnen uithalen,
als gemeenschap van Geest, als hartelijkheid en mededogen jullie iets zeggen,
maak dan mijn vreugde compleet
door jullie eenheid van denken, eenheid in de liefde, saamhorigheid en eensgezindheid.
Geef partijzucht en ijdelheid nooit de ruimte,
integendeel: laat de een - in eenvoud - de ander meer achten dan zichzelf.
Laat niemand alleen zijn eigen belangen behartigen, maar liever die van zijn naaste.
Je moet onderling voor ogen hebben
wat je juist in Messias Jezus voor ogen staat:

hij, die in het beeld van God bestaat,
begeerde het niet naar het zijn-als-God te grijpen

maar hij zag af van zichzelf,
aanvaardde het beeld van een slaaf
om als mens bij de mensen te zijn.

In handel en wandel mens gebleken,
werd hij één met de geringen
gehoorzaam geworden tot de dood,
tot de dood op het kruis toe.

Om die dingen heeft God Hem zeer hoog neergezet,
Hem van harte geschonken de naam
die hoger is dan alle namen

opdat in de naam van Jezus
door de knieën zal gaan
al wat in de hemel, op de aarde of daaronder is

en elke tong deze gelofte doet:
Heer is alleen voor ons deze Jezus Messias
tot eer van God, de Vader

¹ Zo werden de eerste volgelingen van Jezus na zijn dood en opstanding genoemd. De geboorte van de kerk uit de synagoge moet worden gedateerd na het jaar 70.

² In de brontaal deze twee betekenissen. Helaas werd binnen de Nederlandse traditie bijna altijd voor "vermaning" gekozen.

De dagen worden korter en de lontjes ook.

Besmetting met het Corona virus is op dit moment niet het enige gevaar dat ons bedreigt.

Besmetting met het onvrede-virus en daarin je weg zoeken, kan ons moe maken en chagrijnig.

Een Amsterdamse buschauffeur die een passagier verzocht zijn mondkapje te dragen, werd in het gangpad gesmeten en kreeg een schoen in z'n nek, supermarktmedewerkers die al maanden geduldig karretjes staan te poetsen worden afgesnauwd omdat het niet snel genoeg gaat, en een Staphorster kerk kreeg doodsbedreigingen.

Waar komt al die onvrede en agressie vandaan? Dat weten wij niet, maar een rol kan spelen dat we allemaal corona-moe zijn, dat we de hele week nergens anders meer over praten en dat leven met een onzekere toekomst ook niet bijdraagt aan ontspanning. Mensen die al arm waren worden nu nog armer, je hand op moeten houden verhoogt de levensvreugde niet en de bureaucratie in de gezondheidszorg, op school en bij de overheid geeft bij mensen die altijd al achter in de rij staan nog meer stress.

Hoe gaan wij zelf eigenlijk met conflicten om? Wat gebeurt er met ons als wij vinden dat onze belangen worden geschaad? Ik neem aan dat wij geen conducteurs gaan mishandelen; maar wat dan wel? Er zijn ook passieve vormen van agressie: elkaar uit de weg gaan, bedekte beschuldigingen, anderen onder kritiek stellen zonder je eigen rol onder de loep te nemen, de slachtofferrol opzoeken en daarin blijven.

Als we in het tweede deel van de bijbel een brief aantreffen, dan kunnen we ervan op aan dat de aanleiding een conflict is. Daarbij moet gezegd worden dat de behandeling van dat conflict altijd in het kader staat van de vreugde dat er überhaupt "mensen van de weg" zijn die onder zware druk het hoofd koel en het hart warm houden.

Goed om te bedenken, dat alle boeken en brieven uit het tweede testament zijn geschreven onder bezetting, de Romeinse in dit geval. Philippi is een Romeinse garnizoensplaats in het noorden van Griekenland. Die bezetting duurt al decennia en maakt mensen - net zoals nu - murw, moedeloos en onmachtig.

De boodschap van de brief aan deze gemeenschap is onverteerbaar:

"Als woorden als hartelijkheid en mededogen jullie nog iets zeggen, dan laat je de ander voorgaan. Dan zeg je, juist als er meningsverschillen zijn: na U"

Wij kijken wat zuinig, want waar blijf je dan? Nou, zeggen wij, als we dat nou allemaal braaf gaan doen, als ik jou nou hoger acht dan mijzelf, en jij doet dat andersom ook bij mij, dan komen we er samen wel uit. Dan zijn we toch weer gelijk, zeggen we dan gelukkig, want in polderland moet iedereen gelijk zijn.

Er was een joodse filosoof die gezegd heeft dat wij scheef zijn geboren. Anders gezegd: zodra je bent geboren, nog voordat je iets hebt gedaan, ben je de ander iets schuldig, namelijk dat hij jou vóór gaat en dat je hem die voorrang ook verleent. Meteen zitten we in de problemen, want zeggen we, waar blijf je dan? Moet ik dan altijd over mij heen laten lopen? Dat zullen die mensen van die gemeente aan wie deze brief geschreven werd, ook meteen hebben gezegd. Daarom begint de brief met niet zo maar een aansporing, maar met een aansporing in Christus. Alles wat gezegd wordt, staat in het teken van Hem. Hij is het ijkpunt. In zijn Geest worden hier beslissingen genomen. Er vallen hele heldere woorden als: hartelijkheid en mededogen, eenheid in liefde en saamhorigheid. Iedereen verstaat die woorden.

Laat de een - in eenvoud - dat wil zeggen zonder bijbedoelingen, de ander meer achten dan zichzelf. Dus ook niet met de bijbedoeling: omdat ik jou nu voor laat gaan, moet jij mij straks natuurlijk ook voorrang geven. Eenvoudig, niet dubbel, zonder de verwachting iets terug te ontvangen, acht je de ander meer dan jijzelf.

Christus is hier het ijkpunt, het centrum. Hij heeft met zijn leven gedemonstreerd, hoe dat gaat bij tegenstrijdige belangen en in conflicten.

Wie is opgevoed met bijbelse verhalen en begrippen, kijkt nergens meer van op, misschien ook niet van deze aanstootgevende beelden.

Een slaaf. Hebben wij daar beelden bij? Uit oude schoolboekjes bij voorbeeld, of van de gouden koets die ons aan ons koloniale verleden herinnert? Daarbij is het tussen haakjes opvallend, dat de mensen die vinden dat de koning daar niet meer in mag rijden, het tegenovergestelde bereiken van wat zij willen, nl. dat wij ons bewust worden van ons koloniale verleden en zonder pardon teruggeven wat wij hebben geroofd. De corrupte Zacheüs vergoedt zelfs twee maal wat hij heeft gejat. Moge hij bij ons navolging vinden.

Ik zou willen dat de koning en zijn gemalin nu de gouden koets in oude glorie is hersteld, die ook in volle glorie weer in gebruik zouden nemen. Met hun rijtoer zouden zij ons herinneren aan ons koloniale verleden en aan de rijkdom waarin we nu leven, dankzij eeuwen slavenhandel.

Misschien zouden we dan inzien dat de vluchtelingen die nu op aan onze poorten morrelen recht hebben op royale toegang tot Europa. Zij komen eenvoudig terughalen wat hen toe behoort.

Tegelijk zou de gouden koets, in ere hersteld, verwijzen naar Jezus die als beeld en gelijkenis van God op de slavenmarkt is gaan staan om verhandeld te worden. Dat was *zijn* antwoord op conflicten en tegenstrijdige belangen. Hij staat op een van de deurtjes van de gouden koets. Voor ons allemaal, ook voor de koning, is het heilzaam aan deze slaaf herinnerd te worden en in hem aan ons schuldige verleden.

Het wordt zo mooi gezegd in die hymne: dat Jezus die niet op zijn goddelijke strepen gaat staan, maar die juist één wordt met de geringen, in handel en wandel mens blijkt te zijn. Achteraf blijkt dat. Hij heeft zich daar nooit op voor laten staan. Laten wij dat dan ook maar niet doen. Als beeld van God, werd Hij mens. Dat is een leerschool, een genadige mogelijkheid. Wij hebben daar, dank zij Hem, deel aan.

Als nou de gemeente oefenplaats zou zijn van de weg van deze Messias? We kunnen niet zeggen dat dat niet te doen is, want hij is onder ons geweest en hij is die weg gegaan. Het is dus te doen. Het kan en het is ook een opdracht.

Zou het helpen? Zouden we daarmee conflicten oplossen?

Ik heb het sterke vermoeden dat de weg van Jezus: je vijand de andere wang toekeren, weinig idealistisch is en heel pragmatisch. Onder bezetting, letterlijk onder bedreiging van een wapen, heb je de grootste kans op leven als je geen verzet biedt. Doe je dat wel, dan bekoop je dat hoogstwaarschijnlijk met de dood. En wij zijn niet geschapen voor dood en duisternis, maar om te leven naar het licht. Jezus zegt dat als hij de uitgeputte schare toespreekt, mensen die geen cent te makken hebben en die onder de duim worden gehouden.

Je leven tot elke prijs willen behouden, jouw eigen belang voorrang verlenen boven dat van een ander als je toch al aan het langste eind trekt: dat laat een conflict alleen maar hoger opblaaien. Dan geldt de mogelijkheid van Jezus: dat koninklijke gebaar: Na U!

Het is deze maand 30 jaar geleden dat Gorbatsjov en Reagan in dat witte houten huis in Reykjavik elkaar ontmoetten voor onderhandelingen. Voor het oog van vele camera's maakten zij beiden dat koninklijke gebaar: Na U! Dat deden ze zo vaak dat ik dacht: Schiet nou toch eens op met deze poppenkast! Maar juist met hun ingehouden haast om de eerste te zijn, timmerden zij mee aan een nieuwe weg in: het einde van de Koude Oorlog die 45 jaar had geduurd.

In die ruimte zijn wij gezet. We kunnen kiezen voor die andere weg, de koninklijke, de weg van de Messias.

Een kleine Psalm

Hij alleen zou met een grote sigaar
in de mond op straat mogen lopen,
met de duimen in zijn vest,
want Hij is God.

Maar Hij doet het niet
want Hij is God.

J.B. Charles

en als je hem tegenkomt, herken je hem niet.

Je denkt dat hij de tuinman is.

Willemien Keuning.